

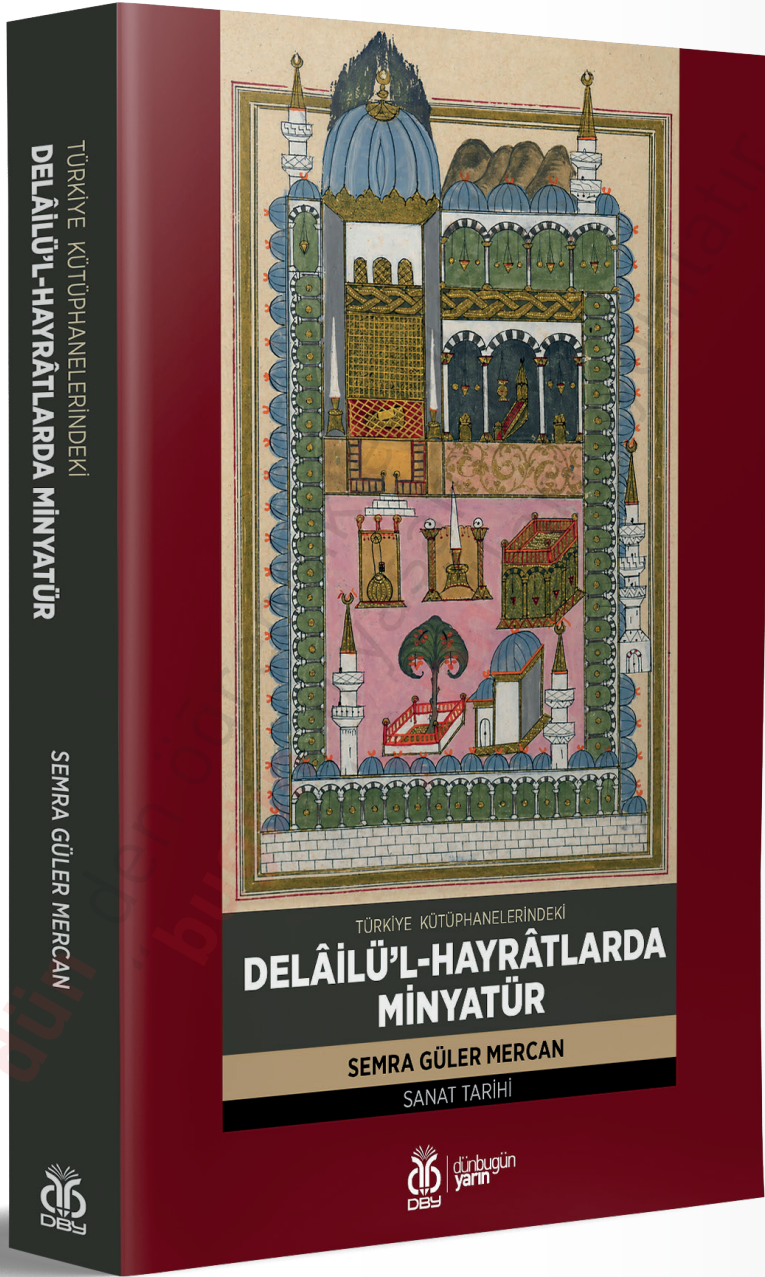
TÜRKİYE KÜTÜPHANELERİNDEKİ
**DELÂİLÜ'L-HAYRÂTLARDA
MİNYATÜR**

SEMRA GÜLER MERCAN

SANAT TARİHİ

dünbugün
yarin

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2026, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 517
Sanat Tarihi: 5

ISBN 978-625-8686-31-9
Sertifika No: 52315
1. Basım: İstanbul, 2026

Yazar: Semra Güler Mercan
Editör: Hicabi Gülgen
Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Kapak Görseli: *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi*
E. H. 1038 Mescid-i Nebevî

Baskı/Cilt:
Birlik Baskı Ozalit San. Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 52846)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Türkiye Kütüphanelerindeki Delâilü'l-Hayrâtlarda Minyatür

Yazar: Semra Güler Mercan (Doç. Dr.), Editör: Hicabi Gülgen (Prof. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2026.

386 s. ; 13,5 x 21,0 cm __ (DBY Yayınları ; No. 517) __

ISBN 978-625-8686-31-9

1- Sanat Tarihi 2- Türk-İslam Sanatları 3- Minyatür Sanatı 4- Delâilü'l-Hayrât

Bu kitap, 2017 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk-İslam Sanatları Tarihi Ana Bilim Dalı doktora programı kapsamında, Prof. Dr. Hicabi Gülgen danışmanlığında savunulan "Türkiye Kütüphaneleri'ndeki Delâilü'l-Hayrâtlarda Minyatür" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu - Fatih / İstanbul
Tel.: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Takdim	11
Ön Söz	13
Kısaltmalar	15
Giriş	17
I. Çalışmanın Konusu, Amacı ve Önemi.....	17
A. Araştırmanın Sınırları.....	17
B. Kaynaklar.....	19
C. Araştırma Yöntemi.....	22
II. İslâm İnançında Salavât ve Evrâd Geleneği.....	24
A. Salât ü Selâm.....	24
B. Evrâd.....	26
C. Salavât ve Evrâdın Önemi.....	27
III. Delâilü'l-Hayrât Dışında Mekke-Medine Tasvirleri.....	28
BİRİNCİ BÖLÜM	
MUHAMMED B. SÜLEYMAN EL-CEZÛLÎ	
VE DELÂİL'Ü'L-HAYRÂT	
I. Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî'nin Hayatı.....	33
A. Tasavvufî Yönü ve Cezûliyye Tarikatı.....	35
B. Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî'nin Eserleri.....	37
II. Delâilü'l-Hayrât ve Şevâriku'l Envâr İsimli Eseri.....	38
A. Delâilü'l-Hayrât'ın Yazılışı.....	38
B. Delâilü'l-Hayrâtlar'ın Muhtevası ve Okunuşu.....	39
C. Delâilü'l-Hayrât Şerhleri.....	41

İKİNCİ BÖLÜM
KATALOG

I. 17. Yüzyıl Delâil'ül-Hayrât Minyatürleri	43
II. 18. Yüzyıl Delâil'ül-Hayrât Minyatürleri.....	67
III. 19. Yüzyıl Delâil'ül-Hayrât Minyatürleri	142
IV. Tarihi Belli Olmayan Delâil'ül-Hayrât Minyatürleri	177

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DELÂİL'ÜL-HAYRÂT'LARDAKİ
MİNYATÜRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Minyatürlerdeki Kompozisyonlar	195
A. Minber-i Nebî ve Ravza.....	195
1. İki Sayfa Halinde Olanlar.....	195
2. Tek Sayfa Halinde Olanlar.....	196
B. Kâbe ve Ravza.....	197
C. Sadece Minber-i Nebî.....	197
D. Sadece Ravza	197
E. Sadece Mescid-i Harâm.....	197
F. Sadece Mescid-i Nebevî.....	198
G. Mescid-i Harâm ve Mescid-i Nebevî.....	198
H. Mekke ve Medine Şehirleri.....	198
1. Bir Form İçinde Olanlar	199
2. Bir Form İçinde Olmayanlar.....	199
I. Karma Nüshalar	199
İ. Farklı Nüshalar.....	199
J. Işık Huzmeli Olanlar.....	200
II. Minyatürlerde Kullanılan Teknikler.....	201
A. Çizim Tekniği	201
1. Minyatür Tekniği.....	201
2. Geçiş Dönemi	201
3. Resim Tekniği.....	202
B. Boyama Tekniği	202
III. Minyatürlerdeki İşçilik	202
IV. Minyatürlerde Kullanılan Renkler.....	203
V. Minyatürlerin Aslına Uygunluğu	204
VI. Minyatürlerin Karşılaştırılması.....	206

Sonuç	209
Kaynakça	213
Ekler	221
Ek 1: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi A.3547, İhyaü'l-Hacc.....	221
Ek 2: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 116, Nübzetü'l-Menâsik, Mescid-i Harâm.....	222
Ek 3: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 116, Nübzetü'l-Menâsik, Mescid-i Nebevî.....	223
Ek 4: Sanduka Formları.....	224
Ek 5: Minber Formları.....	233
Delâilü'l-Hayrât.....	237

Takdim

(Ey Muhammed!) De ki:

“Duanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin!”

Furkan Suresi (25) / 77

Kulun Allah’a sevgisinin ifadesi, yakarışı, ilticası olarak dua; İslam’da bütün hayatı kapsayan ve günlük yaşamın her anında karşılığını bulan bir yaşam tarzı olmuştur. Duada kullanılan ifadeler de kişinin Allah ile olan irtibatı ve ilmi derinliği ölçüsünde biçim kazanmıştır. Bu nedenle Müslümanlar kendilerinden daha üst mertebede olduklarına inandıkları başta Hz. Peygamber (as) olmak üzere, din önderlerinin dualarını kendilerine örnek kabul etmişler, onların diliyle dua etmeyi önemsemişler ve duayı hayatlarının bir parçası haline getirmişlerdir. Hz. Peygamber’in üstün profili ve Allah ile olan yakınlığı, ümmet için O’na muhabbetle bağlanmayı beraberinde getirmiştir. “Nûr-ı Muhammed” tarifi ile tasavvufta en geniş anlamını bulan bu muhabbet, hem O’ndan hem de O’nun dua ve zikirlerinden ilham alan daha başka duaların vücut bulmasını temin etmiştir. Böylece İslam Tarihi boyunca farklı İslam coğrafyalarında pek çok dua mecmuaları tertip edilmiştir. Fakat bunlardan bazıları daha çok sevilip yayılmış, hatta içinden çıktığı toplumu aşarak bütün İslam coğrafyasında Müslümanlar arasında tanınır ve okunur olmuştur.

Bu meşhur dua tertiplerinden birisi de Fas’ta Cezûliye Tarikatının kurucusu olan Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî (ö. 870 / 1465) tarafından meydana getirilmiş “Delâilü’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” adıyla bilinen eserdir. Eserin yazımıyla ilgili bir menkıbe anlatılır. Menkıbeye göre keramet sahibi bir kız kendisinin ulaştığı bu mertebeye, bildiği ve okuduğu bir salavat sayesinde eriştiğini Cezûlî’ye söyler ancak bu salavatın hangisi olduğunu açıkça belirtmez. Bunun üzerine Cezûlî’nin bilinen bütün salavatları ihtiva eden bu eseri kaleme aldığı nakledilir. Eserin önsözünde de belirtildiği gibi, bu salavatları bolca zikredenlerin Hz. Peygamber’in şefaatine nâil olacakları, dert ve hüznlerden kurtulacakları ve ummadıkları nimetlere

kavuşacaklarına inanılır. Bu özellikleriyle Delâil, sadece Cezûliyye ve Şâzeliyye tarikatlari içinde kalmayıp bütün dünyaya yayılmıştır. Kuzey Afrika'dan Uzak Asya'ya ve özellikle Anadolu'ya kadar geniş bir alana yayılan eserin, çokça istinsah edilmesi nedeniyle nüsha farklılıkları da ortaya çıkmıştır. Zaman içinde tarikat ehli ve herhangi tarikat mensubu olmayan insanların dahi istifade ettiği görülen Delâil'ler üzerine şerhler de yazılmıştır. Türkçe şerhler içinde Karadâvudzâde Mehmed Efendi'nin (ö. 1170/1756) şerhi en meşhurlardan biri olmuştur. Aynı zamanda eserin XIX. yüzyılın son yarısında pek çok İslam ülkesinde matbu olarak basımı yapılmıştır. Delâil'in yazma nüshalarında Mekke Medine, Kâbe-i Muazzama, Mescid-i Nebevi veya Kabr-i Nebî minyatürleri bulunması onu daha özellikli hale getirmiştir. Bu minyatür-resimlerin bazılarının dönem özellikleri gösteren özgün bir yaklaşıma sahip olduğu, bazılarının ise kopyalama yöntemiyle tekrarlandığı görülmektedir.

Elinizdeki bu eser, Türkiye Kütüphanelerinde bulunan Delâil nüshalarındaki minyatürleri inceleyen bir çalışmanın ürünüdür. Her ne kadar bu eserden önce de Delâil nüshaları üzerine araştırma ve yazımlar mevcutsa da bunların ya belli koleksiyonları ya da sınırlı örnekleri ele aldığı görülür. Delâil nüshalarının bütün İslam coğrafyasında örneklerinin olmasının getirdiği vüs'at, tabii olarak çalışmanın sınırlarını Türkiye Kütüphaneleri ile sınırlandırmayı zorunlu kılmıştır. Türkiye'de yirmi yedi kütüphaneden iki yüz doksan bir Delâil nüshası incelenmiş, bunlar içinden farklı noktalardaki önemlerine binaen otuz altı tanesine bu eserde yer verilmiştir. Bununla birlikte zaman zaman yurt dışı örnekler üzerinden mukayese ve örnekendirme yoluna da gidilmiştir. Sayıları üç yüzü bulan Delâil örneği Sanat Tarihi metodu çerçevesinde incelenip minyatürlerin tarih içinde geçirdiği değişiklikler, bunu meydana getiren sebep-sonuç ilişkisiyle değerlendirilerek bütüncül bir yaklaşım ile ele alınmıştır. Buna ilaveten Delâil dışındaki Mekke-Medine tasvirleriyle yapılan mukayeseler de ayrı bir değerlendirme alanı açarak, söz konusu tasvirlerin reel gerçeklikle olan ilişkisini ve insan muhayyilesine yönelik yaklaşım farklarını ortaya koymuştur. Üstelik coğrafya değişimlerinin bu tasvirler üzerindeki etkileri ve farklılık nedenleri de okuyucuyu kitaba bağlayan başka bir güzellik olmuştur.

Değerli akademisyen ve doktora öğrencim Semra Güler Mercan'ın kaleme aldığı bu eserde, Delâil minyatürlerinde yer alan mekân ve karakter konularının tarihi gelişim sürecindeki değişimi ve bu değişimin işaretlerini veren ayrıntıların neler olduğunu göreceğiz; bazen hayret edilecek derece küçük nüansların özel bir dikkatle tespit edilmesinin getirdiği hayranlığı izleyeceksiniz. Kendisini bu büyük emek ve çalışma azminden dolayı kutluyor, eserin ilim alemine hayırlı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Hicabi Gülden

Ön Söz

Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî tarafından tertip edilen Delâilü'l-Hayrât ve Şevâriku'l-Envâr isimli eser, Fas'tan Malezya'ya kadar çok geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Yalnızca Cezûliyye tarikatının müridleri tarafından değil, diğer tarikatlar ve hatta hiçbir tarikata mensup olmayan Müslümanlar tarafından da okunmasının ardındaki sebep, hiç kuşkusuz Hz. Peygamber'e (sav) duyulan yoğun muhabbetidir. Bu eserin içinde yer alan minyatürler, bu çalışmanın ana konusudur. Çalışma, Türkiye Kütüphaneleriyle sınırlandırılmış olmakla birlikte diğer ülkelerdeki nüshalarla da olabildiğince karşılaştırma yapılarak, farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu sayede Delâilü'l-Hayrât'lar'ın minyatür sanatı açısından bütünsel olarak ele alınmasına gayret edilmiştir. Çünkü bu minyatürlerin nasıl bir gelişme ve farklılık gösterdiğini, hangi aşamalardan geçtiğini görmek aslında İslâm medeniyetinin de arka planını anlamak demektir.

Delâilü'l-Hayrât minyatürleri hakkında gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde, konu hakkında daha çok genel değerlendirmelerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu kadar geniş bir coğrafyada etkili olmuş, çok sayıda istinsah edilmiş bu eserlerin hepsini toplamak ve yorumlamak elbette ki imkânsızdır. Fakat bu kitap çalışmasının kapsamlı verilerinin hem mevcut olan hem de ileride yapılacak çalışmalara temel teşkil edeceği ve faydalı olacağını ümit ediyoruz.

Öncelikle bu çalışmada; konu seçiminden başlayarak çalışmalarım boyunca destek ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. Hicabi GÜLGEN ve her zaman gönül kapısını açık tutan, talebesi olmanın Rabbimin bir lütfü olarak gördüğüm çok muhterem hocam Prof. Dr. Osman ÇETİN'e şükranlarımı sunarım. Akademik hayatımın en önemli dönüm noktalarında birlikte bulunduğum Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ ve değerli fikirleriyle

kitabıma katkıda bulunan Prof. Dr. Ahmet Sacit AÇIKGÖZOĞLU'na teşekkür ederim. 26 yıllık hocam, doktora tez izleme komitesi ve savunmamda yer alıp bu çalışmada katkıları bulunan çok sevdiğim Dr. Öğr. Üyesi Doğan YAVAŞ hocamın bu kitap çalışmaları devam ederken Hakk'a yürüdüğü haberini derin bir üzüntüyle almış bulunmaktayım. Kendisine bu kitabı takdim etmek nasip olmadı. Fakat her daim güler yüzü, tatlı-sert halleriyle hatıralarımda kalacak. Rahmet olsun, mekanı cennet olsun.

Hocam Hattat Mahmut ŞAHİN, sanduka ve minber çizimlerini yapan Ayşe ŞAHİN, konuyla ilgili Osmanlıca ve Arapça ifadeleri okumamda yardımcı olan Doç. Dr. Abdullah Erdem TAŞ ve kitabımın son okumasını yapan Büşra KOÇER'e de ayrıca teşekkür ederim. Çalışmalarım esnasında çok sayıda şehir ve kütüphane gezmek mecburiyetinde kaldım. Ancak iki kurumun ismini zikretmeden geçemeyeceğim. İSAM ve İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi çalışanlarına nezaketlerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak her zaman yanımda olan çok kıymetli büyüklerim Fethiye ve Sadettin SAĞ, câním kardeşim Gülten Fatma SAĞ, güzel annelerim Embiye GÜLER ve Rukiye MERCAN, göz aydınlığım, çocuklarım Ali Kaan ile Ayşe Hüma ve diğer çalışmalarım da olduğu gibi burada da kitabımın hazırlık çalışmalarıyla alâkadar olup, fikirleriyle kitabıma yön veren sevgili eşim Yusuf MERCAN'a müteşekkir olduğumu ifade etmek isterim.

2017 yılında doktora tez çalışması olarak tamamladığım bu eseri, bugün kitap haline getirirken bazı eksiltmeler, eklemeler ve değişiklikler yapmak kaçınılmaz olmuştur. Tezde hiçbir ayırım gözetmeksizin yer verdiğimiz 291 adet minyatürü, kitap için elemeye tabi tutmak durumunda kaldık. Detaylı çalışma yapmak isteyenler, Ulusal Tez Merkezi'nden doktora tezini indirme imkânına sahiptir.

İçinde yüksek mânevî değerler barındıran bu konuyu keyifle çalışmayı nasip eden Rabbime sonsuz hamd ü senalar olsun. Bu sebeple, kitabımızda sanatı mâneviyattan koparmak istemedik ve kitabımıza son olarak okuyucular için Hattat Yahyâ Hilmi Efendi* hattıyla yazılmış kısa bir Delâilü'l-Hayrât ekledik. Hasıl olan sevaptan nasıpdar olabilmek duasıyla...

Hata ve kusur bizden, tevfiğ Allah'tandır.

Semra GÜLER MERCAN
Bursa, 2026

* Cezülfî, *Delâilü'l-Hayrât* (İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Y.Y. 122.).

Kaynakça

- Acar, Abdurrahman. "Minber-i Nebi Hakkında Bazı Notlar". *Diyanet İlmî Dergi Özel Sayı* (2003), 589-616.
- Acar, M. Şinasi. *Tavşanlı Zeytinoglu Halk Kütüphanesi*. İstanbul: Zeytinoglu Eğitim, Bilim ve Kültür Vakfı Yayınları, 2007.
- Açıkgözoğlu, A. Sacit. "Edirne Selimiye Kütüphanesinde Minyatürlü Eserler". Ed. Elif Kök. *Minyatürde Yüzleşme*. 97-105. İstanbul: Pendik Belediyesi Yayınları, 2016.
- Algül, Hüseyin. "Mescid-i Kubâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/279-280. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Alif Art Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayede Kataloğu*. İstanbul, 2009.
- Al-saleh, Yasmin. "An Introductory Analysis of Dala'il al-Khayrat: LNS 3 MS From The al-Sabah Collection". *Hadeeth ad-Dar* 31 (2009), 14-16.
- Apa, Gülay. "Erken Dönem Osmanlı Selâtin Cami Minberleri". *İSTEM* 11 (2008), 249-277.
- Arık, Rüçhan. *Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.
- Arpaguş Kelpetin, Hatice. "Kara Dâvud". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 24/359-360. İstanbul: TDV Yayınları 2001.
- Aşkar, Mustafa. "Delâilü'l-Hayrât". *Aşina* 25 (2007), 107-111.
- Atalar, Münir. "Türklerin Kâbe'ye Yaptıkları Hizmetler". *Ankara İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (1998), 287-292.
- Atasoy, Nurhan. *Derviş Çeyizi - Türkiye'de Tarikat Giyim-Kuşam Tarihi*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.
- Ateş, İbrahim. "Mescid-i Nebevî'nin Yapıldığı Günden Bu Yana Geçirdiği Genişletme Girişimleri". *Vakıflar Dergisi* 24 (1974), 5-50.
- Aynur, Hatice. "Türkiye Yazmalar Toplu Kataloğu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 41/597 – 598. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- Bağcı, Serpil. *Konya Mevlâna Müzesi Resimli El Yazmaları*. İstanbul: Konya ve Mülhakatı Eski Eserleri Sevenler Derneği Yayınları, 2003.

- _____ - Çağman, Filiz - Renda, Günsel - Tanındı, Zeren. *Osmanlı Resim Sanatı*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2012.
- Bakar, İsmail. *Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları Kataloğu*. İstanbul, 2001.
- Banaz, Şaban. *H. Peygamber'e Salavât Getirmek*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Bilge, Mustafa L. , “Aynizübe'de”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/279-280. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Boks, A. Abdullah. “Arafat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/261-263. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Bozkurt, Nebi. “Kadem-i Şerif”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/ 57-58. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- _____ . “Makâm-ı İbrâhim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27412-413. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- _____ . “Mukaddes Emanetlerin Tarihi ve Osmanlı Devleti'ne İntikâli”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (1997), 7-26.
- _____ . “Na'î-i Şerif”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/346-347. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- _____ . “Ravza-i Mutahhara”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/475. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Bozkurt, Nebi - Küçükaşçı, Mustafa. “Mescid-i Harâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/273-277. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- _____ . “Mescid-i Nebevî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/281-290. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Bozkurt, Tolga. *Osmanlı Selâtin Cami Mihrapları*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Brockelmann Carl. *Geschichte Der Arabischen Litteratur*. 2. Cilt. Leiden, 1949.
- Bursalı Mehmed Tâhir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*.1. Cilt. İstanbul, 1925.
- Can, Yılmaz. *İslâmın Kutsal Mabedleri – Kâbe, Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebî*. Samsun: Sidre Yayınları, 1999.
- _____ . “Minberin Cami Mimarisine Katılımı”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 8/3 (2008), 9-30.
- Cantone, Cleo. “Robert Edward Hart's Intriguing Collection of Islamic Manuscripts”. *İslam Today* 28 (2015) 34-37.
- Cebecioğlu Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Kitapevi, 2009.
- Cezûlî. *Delâilü'l-Hayrât*. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Y.Y. 122, 1a-78b.
- Chatelier A. Le. *Les Confreries Musulmanes*. Paris, 1887.
- Cheneb, Muhammed Ben. “Cezûlî”. *MEB İslam Ansiklopedisi*. 3/155-156. İstanbul: MEB Yayınları, 1988.

- Cornell, Vincent J. . “The Logic of Analogy and the Role of the Sufi Shaykh in Post-Marini Morocco”. *International Journal of Middle East Studies*. 15/67-93. Cambridge, 1983.
- Çelebi Evliya. *Seyahatnâme Hac Kitabı*. Haz. Asiye Yılmaz Yıldırım, Zeynep Süslü Berketaş. İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2010.
- Çelebi Kâtip, *Keşfü'z-zünûn an esâmi'l-kütübi ve'l-fünûn*. 1.Cilt. İstanbul, 1971.
- Çelebi Süleyman, *Vesiletü'n- Necât*. Haz. Mehmet Akkuş – Uğur Derman. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2009.
- Çelebi, Zehra. *Tasavvuf Tarihinde Vird-Hizb Geleneği ve İsmail Hakkı Bursevî'nin “Şerh-i Salavât-ı Meşîyye” İsimli Eseri*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Çiftçi, Mehdi. “XVII. Asırda Kütahya (Dini-Sosyal ve Tarihi Yapı)”. *Kütahyalı Bilge Şâir Sun'ullâh-ı Gaybî ve Dönemi Sempozyum Bildirileri*. 67-88. Bursa, 2016.
- Çobanoğlu, Ahmet Vefa. “Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/169-173. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Demiriz, Yıldız. *Osmanlı Kitap Sanatlarında Doğal Çiçekler*. İstanbul: Yorum Sanat ve Yayıncılık, 2005.
- _____ . “Topkapı Kütüphanesi'ndeki Y.1122 Sayılı Kur'an-ı Kerim ve Kitap Süslemelelerinde Rokoko Hakkında Notlar”. *Aslanapa Armağanı*. 77-94. İstanbul: Bağlam Yayınları, 1996.
- Demirtaş, Banu. *Tire Necip Paşa Kütüphanesi'nde Bulunan Şeyh Zeynel Âbidin'e Ait Tarih-i Medine-i Münevvere Adlı Yazmadaki Tezhip ve Minyatürlerin Türk Sanatı Açısından İncelenmesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Derman, Uğur. “Derviş Mehmed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/193. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- _____ . *Siegel Des Sultans*. Berlin: Guggenheim Museum, 2001.
- Dihlevî Şâh Veliyullah. *Hüccetullâh'il-Bâliğa*. Çev. Mehmet Erdoğan. İstanbul: İz Yayıncılık, 2002.
- Dikmen, Melek. *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1221 Nolu Siyer-i Nebî'de Mehtin Minyatür İlişkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Dilaver, Sadî. “Osmanlı Sanatında Kâbe Tasvirli Bir Fresk” *Belleten* 134 (1970), 255-257.
- Dönmez, Emine Naza. “Nevşehir Müzesi'nde Bulunan Medine Camii Tasvirli Bir Çini Levha”. *Şerare Yetkin Anısına Çini Yazıları*. 109-114. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları, 1996.
- Dördüncü, Mehmet Bahadır Haz. *II. Abdülhamid Yıldız Albümleri Mekke – Medine*. İstanbul: Numune Matbaacılık, 2006.
- Dündar, Abdülkadir. “16. Yüzyılda Suriye, Mısır ve Suudi Arabistan'daki İmar ve İnşaa Faaliyetlerine Katkıda Bulunan Bazı Osmanlı Mimarları”. *Orta Doğu'da Osmanlı Dönemi Kültür İzleri Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri*. 1/219-226. Ankara, 2001.
- El-fâsî Muhammed Mehdi. *Mümtiu'l-esmâ fi zikri'l-Cezûlî ve'l-Tebbâ'*. Fas, 1994.

- El-hatîp Esad. *Süfîler ve Aksiyon*. Çev. Halil İbrahim Kaçar, Özgür Kavak, Yasin Günaydın. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- ElKabashi An'am Mohamed Osman. *Osmanlı Medinesi: XVI. yy'da Mukaddes Bir Şehrin İdarî, Sosyal ve Ekonomik Yapısı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Eraslan, Sâdık. "Kâbe ve Mescidü'l-Harâm". *Hz. İbrahim Sempozyumu Bildirileri*. 217-221. Şanlıurfa: Şurkav Yayınları, 2007.
- Erken, Sabih. "Türk Çiniciliğinde Kâbe Tasvirleri". *Vakıflar Dergisi* 9 (1971), 297-338.
- Eyice, Semavi. "Ayasofya". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/206-210. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- _____. "Cezerî Kasım Paşa Camii". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/507-508. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Eyüp Sabri Paşa. *Mirâtü'l-Harameyn*. İstanbul: Bahriye Matbaası, H. 1301.
- Ezrakî Ebu'l-Velîd Muhammed. *Kâbe ve Mekke Tarihi*. Çev. Y. Vehbi Yavuz. İstanbul: Feyiz Yayınları, 1980.
- Fakih Ahmed. *Kitâbu Evsâfi Mesâcidi's-Şerîfe*. Haz. Hasibe Mazioğlu. Ankara: Türk-Dil Kurumu Yayınları, 1994.
- Fayda, Mustafa. "Cennetü'l-Bakî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/387. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- _____. "Cennetü'l-Muallâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/387-388. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Gencer, Yasemin. "İbrahim Müteferrika and the Age of the Printed Manuscript". *The Islamic Manuscript Tradition* (2009), 155-193.
- Güler, Semra. *Türkiye Kütüphaneleri'ndeki Delâilü'l-Hayrât'larda Minyatür*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Gülgen, Hicabi - Güler, Semra. "Osmanlı Devleti'nde Klasik Dönem ve Sonrasına Ait Delâilü'l-Hayrât Minyatürlerindeki Değişim". *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2018). 29-60.
- Günay, Ünver. *Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat*. İstanbul, 1999.
- Gündüz, Hüseyin. "Hat, Tezhip ve Tasvir Sanatının Görkemli Buluşması Delâil'ül Hayrât". *El Sanatları Dergisi* 5 (2008), 134-145.
- Gündüz, Mahmut. "Matbaanın Tarihçesi ve İlk Ku'an-ı Kerim Basmaları". *Vakıflar Dergisi* 12 (1978), 335-350.
- Günel, Fuat. "Hicr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/455-456. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- _____. "Hira". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/121-122. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Güven, Mustafa Salim. *Ebû'l Hasan Şâzîlî ve Şâzîlîyye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999.

- Gölpınarlı, Abdülbâki. *Mevlâna Müzesi Yazmalar Kataloğu*. 4. Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994.
- Harekât İbrahim. *el-Mağrib abra't-tarih*. 12. Cilt. Fas, 1984.
- Harîrîzâde, Muhammed Kemaleddin b. Abdurrahman. *Tibyânı Vesaili'l-Hakaik fi Beyani Selasi't-Tarâik*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, İbrahim Efendi, 218b.
- Harman, Ömer Faruk. "Hârûn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/254-256. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Harmancı İlhan, A. Başak. "Türk Din Müsîkîsi'nde Salâ (Salât) Formu ve Salâ Besteleri". *Rast Müzikoloji Dergisi* 1/1 (2013), 154-195.
- Hüsrev Nâsır-ı. *Sefernâme*. Çev. Abdülvehab Tarzi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1967.
- Işık, Hidâyet. "Hz. Peygamber (s)'e Salât ve Selâm Getirme ile İlgili Bir Araştırma". *Diyanet Dergisi Peygamberimiz (s) Özel Sayısı* 25/4 (1989), 264-286.
- İbn Battûta Ebû Abdullah Muhammed. *İbn Battûta Seyahatnâmesi*. Çev. A. Sait Aykut. 1. Cilt. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000.
- İbn'ül-Kadî. *Cezvetü'l-ikîtibâs*. Rabat, 1973-74.
- İbrahim Rifât Paşa. *Mir'atü'l-Harameyn*. Ter. Lütfullah Yavuz. İzmir: Işık Yayınları, 2010.
- İnal, İbnülemin Mahmut Kemal. *Son Hattatlar*. İstanbul: Maarif Basımevi, 1955.
- İnce, Aslıhan. *Ankara Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonundaki Delailü'l Hayrat'larda Yer Alan Mekke ve Medine Minyatürleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- İpek, Zehra. *Muhammed B. Süleyman El-Cezûlî'nin Delâilü'l-Hayrât Adlı Eserindeki Hadislerin Tahrici*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Kara, Mustafa. "Evrâd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/533-535. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Karaaslan, Muzaffer. *Kosova'da Bulunan Geç Dönem Osmanlı Duvar Resimleri ve Nakışları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- _____. "Kosova'daki İki Rifai Tekkesi'nden İmgeler". *Sanat Tarihi Yıllığı* 29 (2020), 107-127.
- Karabulut, Ali Rıza. *Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi'ndeki Türkçe, Farsça, Arapça Yazmalar Kataloğu*. Kayseri: Emek Matbaacılık, 1982.
- Karatay, Fehmi Edhem. *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu*. 3. Cilt. İstanbul: Topkapı Müzesi Yayınları, 1996.
- Koç, Mustafa (Haz.). *Tuhfe-i Hattâtîn*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2014.
- Koç, Turan. *İslam Estetiği*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2009.
- Koningsveld, Pieter van. "The Tomb of the Prophet". *Islamic University of Europa Journal of Islamic Research* V/1 (2012), 109-125.
- Küçükkaşçı, Mustafa Sabri. "Safâ ve Merve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/441-442. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Mahir, Banu. *Osmanlı Minyatür Sanatı*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2005.

- Marzolph, Ulrich. "From Mecca to Mashhad: The Narrative of an Illustrated Shiite Pilgrimage Scroll from the Qajar Period". *Shangri La Working Papers in Islamic Art* 5 (2013), 1-33.
- Memiş, Mehmet. *Süleyman bin Ahmed'in "Mirât-ı Hattâtîn" Adlı Eseri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1993.
- Menûfi Mahmud Ebu'l Feyz. *Cemheratü'l Evliya ve A'lamı Ehli't Tasavvuf*. 2.Cilt. Kahire, 1967.
- Mertoğlu, Mehmet Suat. "Salât ü Selâm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/23-24. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Muhammed Mesud b. Muhammed Saîd Paşa en-Nakşebendî el-Muradî. *Nübzetü'l-Menâsik*. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H. 116.
- Nebhânî Yusuf b. İsmail. *Câmiu Kerâmâti'l-evliyâ*, Mısır: Matbaatu Mustafa'l-Babi'l-Halebi, 1974.
- Okçuoğlu, Tarkan. *18. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı Duvar Resimlerinde Betimleme Anlayışı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000.
- Ovaloğlu, İlhan - Gündoğdu, Raşit - Ekici, Cevat - Önal, Ebul Faruk (Haz.). *Belgelerle Osmanlı Devrinde Hicaz*. İstanbul: Çamlıca Basım Yayın, 2008.
- Öğüt, Salim. "Hacerülesved". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/433-435. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- _____. "Makamât-ı Erbaa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/415-417. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- _____. "Sa'y". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/206-207. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Önkal, Ahmet. "Hücre-i Saâdet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/456-458. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özcan, Meryem. *Rüstem Paşa Camii Çinilerinden Örnekler*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Özcan, Nuri. "Salât-ı Ümmiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/20-21. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Özel, Ahmet (Ed.). *Fotoğraflarla Kutsal Topraklar Hicaz Albümü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2008.
- Özel, Ali Murat. "Şâzeliyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/387-390. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özsayın, Zübeyde Cihan. "Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Koleksiyonu'ndaki Yazma Eser Ciltleri". *Uluslararası Cilt Sanatı Buluşması - Tebliğler*. 118-123. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, ts.
- Öztuna, Yılmaz. *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Büyük Türkiye Tarihi*. 14. Cilt. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1979.
- Pala, İskender. "Mühr-i Süleyman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/524-526. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

- Polat, Süleyman. *17. Yüzyılda Mühimme Defterlerine Göre Kütahya*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Porter, Venetia. *The Art of Hajj*. London: The British Museum Press, 2012.
- _____. (Ed.). *Hajj Journery to the Hearth Of Islam*. London: The British Museum Press, 2012.
- Rado, Şevket. *Türk Hattatları*. İstanbul, 1984.
- Rinn, Louis. *Marabouts et khouan*. Cezayir, 1884.
- Rusli Nurul Iman. *Dala'il al-Khayrat: Prayer Manuscripts From The 16th To 19th Centuries*. Malaysia: Islamic Arts Museum, 2016.
- Sargın, Süleyman. *Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî'nin Hayatı (ö.870-1465) ve Eserleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Sarı, Ali. *Medine'de Osmanlı Dinî İmar Faaliyetleri: Mescid-i Nebevî Örneği (1818 – 1861)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Semhûdî Nureddin Ali b. Ahmed. *Vefâü'l-vefâ bi-ahbâri dâri'l-Mustafa*. Beyrut, 1997.
- Serin, Muhittin. *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 1999.
- Serinsu, Ahmet Nedim. "33/Ahzâb Suresi 56. Âyeti Çerçevesinde Hz. Peygambere Salât ve Selâm Getirmenin Anlamı". *Dinî Araştırmalar* 4/ 11 (2001), 121-139.
- Sertyüz, Nurcan. *Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde Bulunan Bazı Yazma Eserlerin Tezhiplerinin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Solak, Osman Nuri. *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Bazı Delâilü'l-Hayrât'lardaki Tasvirler*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Şahin, Caner. *Bursa Türk-İslam Eserleri Müzesi'nde Sergilenen Tezhipli Yazmalar*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Şeker, Dursun Ali. "Müzdelife". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/239. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Tanırdı, Zeren. "İslam Resminde Kutsal Kent ve Yöre Tasvirleri". *Orhan Şaik Gökyay Armağanı*. 2/407-411. İstanbul, 1983.
- _____. "Resimli bir Hac Vekâletnamesi". *Sanat Dünyamız* 5 (1983), 2-5.
- Tanman, M. Baha. "Hırka-i Şerif Camii". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/378-382. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Trimingham, J. Spencer. *The Sufi Orders in Islam*. Oxford, 1971.
- Uludağ, Süleyman. "Cezûlî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/515-516. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- _____. "Delâilü'l-Hayrat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/113-114. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- _____. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2005.
- Uluengin, Bülent - Uluengin, Nihal. "Mekke'de Koruma ve Kaybedilen Mimari Miras". *Vakıf Haftası Dergisi* 11 (1994), 127-134.

- Ülker, Muammer. “Delâilü'l-Hayrât”. *Antik ve Dekor* 38 (1997), 128-130.
- Ünal, Sadettin. “Kâbe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/14-21. İstanbul, 2001, s. 14 – 21.
- Ünver, A. Süheyl. *Hezargradlızâde Ahmed Ataullah Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Kemal Matbaası, 1955.
- Vassâf Hüseyin. *Sefîne-i Evliyâ*. Çev. Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz. 1. Cilt. İstanbul: Seha Neşriyat, 1990.
- Witkam, Jan Just. “Images of Makkah and Medina in an Islamic Prayer Book”. *Hadeeth ad-Dar* 30, (2009), 27-32.
- _____. “Medina and Mecca Revisited The Manuscripts of the Dalâ'il al Khayrât by al-Gazûlî and Their Ornamental Addition”, *Journal of Islamic Manuscripts* 12 (2021), 396-432.
- _____. “The Battle of Images: Mecca vs. Medina In The Iconography Of The Manuscripts Of al-Jaluzi's Dalâ'il al Khayrât”. *Theoretical Approaches to the Transmission and Edition of Oriental Manuscripts*. Ed. Judith Pfeiffer, Manfred Kropp. 67-82. Beirut, 2007.
- Yahya, Farouk. *A Dala'il al-Khayrat manuscript in the Perpustakaan Negara Malaysia*. Londra: University of London, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Yaman, Zühtü. “Kâbe Tasvirli Çini Pano”. *Şerare Yetkin Anısına Çini Yazıları*. 187-196. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları, 1996.
- Yardım, Ali. *İzmir Milli Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*.1. Cilt. İzmir: İzmir Milli Kütüphane Vakfı Yayınları, 1992.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. 6. Cilt. İstanbul, 1935.
- Yeniterzi, Emine. *Dîvan Şiirinde Na'î*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 1993.
- Yücer, Hür Mahmut. “Tarikat Geleneğinde Salavât-ı Şerife ve Müstakimzâde'nin Şerh-i Evrâd-ı Kâdirî Adlı Eseri”. *Tasavvuf: İlmî ve Araştırma Dergisi* 15 (2005), 253-288.
- m.y. *İhyaü'l Hacc*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. A. 3547.
- y.y. *Precious Manuscripts of the Kairouan Heritage*. Tunus, 2009.
- <http://hattatlarimiz.blogspot.com.tr/2016/01/hattat-hafz-mehmed-tosyevi.html> (27.12.2016)
- www.artamonline.com/267-muzayede-degerli-tablolar-ve-antikalar/6488-ali-turabi-reyhanzade-kur-an-i-kerim (27. 02. 2017)

TÜRKİYE KÜTÜPHANELERİNDEKİ
**DELÂİLÜ'L-HAYRÂTLARDA
MİNYATÜR**

Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî tarafından tertip edilen Delâilü'l-Hayrât ve Şevâriku'l-Envâr isimli eser, Fas'tan Malezya'ya kadar çok geniş bir coğrafyaya yayılarak en çok okunan dua kitaplarının başında gelmektedir. Yalnızca Cezûliyye tarikatının müridleri tarafından değil, aynı zamanda diğer tarikatlar hatta hiçbir tarikata mensup olmayan Müslümanlar tarafından da okunmasının ardındaki sebep, hiç kuşkusuz Hz. Peygamber'e (sav) olan yoğun muhabbettir. Bu eserin el yazması nüshaları içinde yer alan minyatürler, bu çalışmanın ana konusudur. Türkiye Kütüphaneleriyle sınırlandırılmış olmasına rağmen diğer ülkelerdeki nüshalarla da olabildiğince karşılaştırma yapılmaya ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. En nihayetinde bu minyatürlerin ne şekilde gelişme ve farklılık gösterdiği, hangi aşamalardan geçtiğini takip etmek aslında İslâm medeniyetini de idrak etmek demektir.

Türkiye Kütüphanelerindeki Delâilü'l-Hayrât içindeki minyatürlerin yüzyıllara göre nasıl dağılım ve gelişim gösterdiğini anlamak, Osmanlı minyatür sanatının nasıl bir süreç geçirdiğini izlememiz adına önemlidir. Aynı zamanda tarihî belge niteliği taşıyan bu tasvirler, Osmanlı Devleti'nin Haremeyn'e yaptığı hizmetleri de görme imkânı sağlaması bakımından ayrı bir öneme sahiptir.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

ISBN 978-625-8686-31-9

9 786258 686319